

باب 8 ہندوستانی موسیقی منز تال یا تالم تہ راگ یا راگم ہندوستانی کلاسیکی موسیقی منز تال

0680CH08

دادرا تال

ماترا: 6

وبھاگ: 2

تالی اُکس ماترایہ پیٹھ

خالی: ژورمہ ماترایہ پیٹھ

تال ساین	x			o		
ماترا	1	2	3	4	5	6
بول	اھ	دھن	ان	اھ	وٹ	ان

کھیروا تال

تالی: اُکس ماترایہ پیٹھ

ماترا: 8

وبھاگ: 2

خالی: پونژمہ ماترایہ پیٹھ

تال ساین	x				o		
ماترا	1	2	3	4	5	6	7
بول	دھا	گا	نا	تی	نا	کا	دھن

بدف
شمالی تہ جنوبی ہندوستانی کلاسیکی
موسیقی منز راگ تہ تالک تصوّر
سمجھو۔

تپن تال

تالی: 1, 5, 13 پیٹھ مترا

ماترا: 16

وبھاگ: 4

خالی: نو ماترا پیٹھ

تال ساین	x				2				0				3			
ماترا	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
بول	دھا	دھن	دھن	دھا	دھا	دھن	دھن	دھا	دھا	تن	تن	تا	تا	دھن	دھن	دھا

توبیہ چھا پے

ہندوستانی موسیقی ہندس تال نظامس
منز چھ گوڈنیکس ماترا سام ونان۔

توبیہ چھا پے

کرناتک میوزکس منز تالم

کرناتک موسیقی منز چھ تلمک استعمال بیٹ برقرار
تھاونه خاطر یوان کرنہ۔ پڑیتھ تلمس چھ بیٹن بُند اکھ مقرر
تعداد آسان تہ چھ دو براونہ یوان۔ اتھ چھ تلم چکر یا آوارتنم
: ونان۔ تلمکی کیٹھ حصہ چھ انگم ونان۔ ترے انگم چھ

لگھو — یہ چھ ژر پوپ تہ امہ پتہ اونگجہ گنزاراونہ یوان۔ یہ
بیکہ 3، 4، 5، 7 یا 9 بیٹ آستہ۔ یہ چھ یتھ کنی ظاہر کرنہ
یوان | امہ پتہ چھ بیٹن بُند تعداد (بطور سبسکریپٹ)۔
ییلہ لغوس منز ترے بیٹ چھ آسان، اسی چھ اتھ تشرا
جاتی ونان۔

ییلہ لغوس ژور بیٹ چھ آسان، اسی چھ اتھ چتوراشرا
جاتی ونان۔

ییلہ لغوس منز پانژہ بیٹ چھ آسان، اسی چھ اتھ ہنڈا
جاتی ونان۔

ییلہ لغوس منز ستھ تال چھ آسان، اسی چھ اتھ مشرا
جاتی ونان۔

ییلہ لغوس منز نو بیٹ چھ آسان، اسی چھ اتھ سنکیرنا
جاتی ونان۔

دھروتم - یہ چھ ژر پوپ ییم پتہ اتھچ لہر
چھ یوان۔ اتھ چھ ز بیٹ۔ ایچ نمائندگی چھ
کس طورس پیٹھ کرنہ یوان۔

اندھروتم - یہ چھ صرف اکھ ژر پوپ۔ اتھ
منز چھ اکھ بیٹ تہ یہ چھ تہند پاتھی ظاہر
کرنہ یوان تہ یہ چھ بیرمین دون ہندس
مقابلس منز کم استعمال گڑھان۔
اسہ وچھوز لگھو تہ دھروتم کتھ کنی
چھ تال کس صورتس منز پیش یوان کرنہ۔

روپکا تالم — یتھ تلم منز چھ اکھ دھروتم تہ
امہ پتہ اکھ لغو۔ تہ کنی چھ چتراشرا جاتی
رپکا تلم شین بیٹن (2 + 4) بُند اکھ چکر۔ یہ
کس طورس پیٹھ ظاہر کرنہ یوان | 4 O چھ

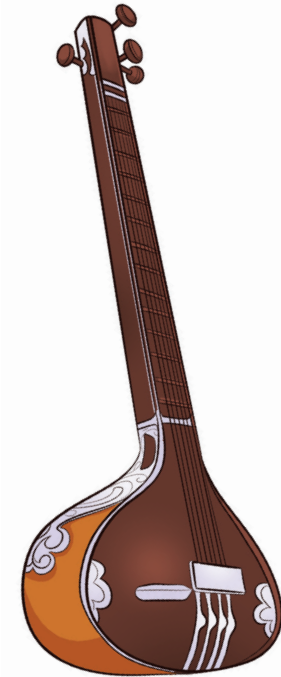
آدی تالم — اتھ تلمس منز چھ اکھ لغو تہ
امہ پتہ ز دھروتم۔ یہ چھ آٹھن بیٹن بُند اکھ
چکر (2 + 2 + 4)۔ یہ چھ یتھ کنی ظاہر کرنہ
O O یوان | 4

مردنگم ووستار سنگیتا
کلانیدی تہ پدم بھوشن ایوارڈ
یافتہ پالگھاٹ منی ایبزن ڈ پینر
گوڈنیچ کارکردگی ییلہ سہ 10
ویراوس۔ تھی کر تھنجاور سری
ویدیہ ناتھ ایبزن تحت تربیت۔
منی ایبزن کور صرف تال دار مدد
فراہم کرنہ بجایہ مردنگمس پیٹھ
موسیقی ہندین جملن سرگرمی
ستی حمایت کرنک تصور
متعارف۔ سہ اوس پننہ وقتہ
کین واریابن اہم فنکارن ستی امہ
سندین مداحن تہ لوگ امہ سندین
تھانی اورتنمن (سولوس) بُند
لطف۔ امہ سند واریاہ طالبہ علم
بنیہ مشہور اداکار۔

دلچسپ شرايط

بندوستانی موسيقي بڻا اصطلاح	کرناٽک موسيقي بڻا اصطلاح
راگا	راگم
اروبا	اروڻم
اوروبا	اوروبانم
گامک	گاماکم
لايا	لايام

راگ بندوستانی موسيقي منزل

بندوستانی منزل ڇهه کلاسيڪي موسيقي بڻي
ز مختلف انداز-کرناٽک يا جنوبي بندوستانی
کلاسيڪي موسيقي، ته بندوستانی يا شمالي
بندوستانی کلاسيڪي موسيقي-پڙي ته انداز منزل
سوارا ڇهه توبه گوڏن ڪن ورقن منزل وضاحت ڪرڻ
آمت-کرناٽک موسيقي منزل ڇهه وينا، وائلن،
بانسري، ناراسورم، مردنگم، گھٽم، کانجيرا ته
مورسنگ بوي آلات استعمال پوان ڪرڻ-يه
ڪمپوزيشن ڇهه عمومڻ سنسڪرت، تيلگو، ڪنڙ،
مليلام ته تامل زبانن منزل آسان-بندوستانی
موسيقي منزل ڇهه تن پوره، ستار، سرور، سارنگي،
سنتور، تيله ته پخوج بوي ساز استعمال پوان ڪرڻ-
باته ڇهه عمومڻ بندي، سنسڪرت ته برج بهاشا
بس منزل بناون پوان-
راگ ته تالس مٿل سمجهڻ خاطر وڃهو
ويڏيو-

راگ ڇهه پيمانس پيٺه مبنی-پڙي ته پيمانس
پيٺه ڇهه ڪهسونس (اروبنا) ته وسونس
(آوارونا) ترتيبس منزل نوٽ (سوار) آسان-
سوارا ستي بنيمڙ بيڙ بند تصور ڪرو! پيمانس
منزل ڇهه نوٽ راگ مطابق بدلان-

نوٽيشن سکيم

ييله نوٽ تهڊس آڪٽيوَس (تار سپٽڪ) منزل
ليڪهان ڇهه، نوٽن منزل نمائندگي ڇهه پيٺهَمس
حصس پيٺه اڪه ڏاٽ ستي پوان ڪرڻ، ايس
اي-بونمس آڪٽيوَس (مندرا سپٽڪ) منزل ڇهه
نوٽن منزل نمائندگي بونم ڪنه اڪس ڏاٽ ستي
پوان ڪرڻ، يته ڪني-درمياني آڪٽيوَس (مدهيه
سپٽڪ) منزل ڇهه نوٽن منزل نمائندگي صرف
سوارا يته ڪني ڪران، ايس-

راڳ جاتي

اسه وڻو بياڪه اڪه دلچسپ اصطلاحات يس
راگن منزل نوٽن بند اڪس مخصوص سيٺه
خاطر استعمال ڇهه پوان ڪرڻ-اگر اڪس راگس
منزل پانڙه نوٽ ڇهه تيله ڇهه اته اوڏو جاتي
ونان-اگر اڪس راگس منزل شے نوٽ ڇهه تيله
ڇهه اته شاڏو جاتي ونا-اگر اڪس راگس منزل
سته نوٽ ڇهه تيله ڇهه اته سمپورنا جاتي
ونان-

سرگرمی 1: راگ بھوپ

: راگ بھوپس مَنز چھ بونہ کَنہ دِنہ آمتری نوٹ
اروبا/اروبنا: ایس آر جی پی ڈی 6 اوروپا/اوروبنا: 2
ڈی پی جی آر ایس
راگ بمسارہوانی یس مَنز چھ بونہ کَنہ دِنہ آمتری نوٹ

: اروبنا/اروبنا: ایس آر جی پی این 6 اوروپا/اوروبنا: 2
این پی جی آر ایس
اگر تہی گاما کا (سجاوٹ) بُند استعمال کرتہ، کیئہ
نوٹ دہراوتہ، تہ خاص جملہ گندتہ پیمانہ سجاوان
چھو، تیلہ بیکہ یہ اکھ راگ بُنتہ۔ پڑتہ راگ چھ اہم
نوٹ تہ خاص جملو ستری سجاوانہ یوان۔
سنسکرتس مَنز راگک مطلب چھ سہ کیئہ یس
دیماغس رنگ چھ کران۔ پڑتہ راگ چھ دیماغس
مَنز کیئہ جذباتی ردِ عمل پاد کران۔ اتھ چھ رس
ونان۔

راگن تہ تہندس مزاجس متعلق مزید زانہ خاطر
!وچھو راگ تہ رسس پیٹھ ویڈیو
بند ہندوستانی کلاسیکی موسیقی مَنز چھ
کمپوزیشنک حوالہ موسیقی بُندیٰ عناصرن پتھ کُنہ
زن راگ (راگ)، تال (تال) ہندس منظم ترتیبس ستری
دِنہ یوان۔

تہ بول (اگر کانہہ)۔ ہندوستانی
کلاسیکی موسیقی مَنز کمپوزیشن چھ
عمومَن ہندوستانی کلاسیکی موسیقی
مَنز بندش تہ کرناٹک کلاسیکی موسیقی
مَنز کریتی ونہ یوان۔

سرگرمی 2: راگا بلاولس مَنز بیچھو سوارمالیکا

سرگمَس (سوارَس) مَنز گیونہ پنہ وائس
کمپوزیشنس چھ سوارمالیکا وُنان۔
سوارمالیکا بیکو مُختلف راگن بُند
استعمال کرتہ بناوتہ۔ راگ دون دوہن مَنز
بوزو سوارمالیکا، یس تینتالس پیٹھ ستری
چھ۔

سوارمالیکا

راگ: بلاول

تال: تین تال

موسیقار: روایتی

ستھایی

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	13	14	15	16	
یس	یس	یم	جی	آر	جی	آر	یس	یس	آر	یس	این	ڈی	این	یس	-
یس	جی	آر	یم	جی	یس	جی	جی	جی	یم	یس	جی	جی	آر	یس	-
ارتنا															
یس	یس	این	سما	یپ	ڈی	دب	یم	یس	ڈی	این	-	یس	-	آر	آر
یس	جی	آر	جی	آر	یس	این	یس	یس	ڈی	این	یس	یس	ڈی	جی	یس

سرگرمی 3: راگ یمَنس مَنز ہیچھو بندش

راگ یمن
لوکٹ خیال — کنہا بانسری
ستھائی

راگِ یمنس منز بندش بیچہنہ خاطرِ وُجھویہ
ویدّیو۔

راگ یمنس منز چہ خوشبو یا کھسوئی نوٹ،
این آر جی ایم ڈی این 5۔

آواروہا یا وسون نوٹ ان

راڱا يامان چُه، 6 ابن ڏي پي ايم جي آ ر ايس

نوٹ کرو ز ایم چھ باقاعد ایم کہتہ زیار یس

تہہ گڈ گیوومت چہو۔ اُکس نوٹ منزِیہ لکٹ

تبدیلی چہ باتک موڑ بدلاوان

اُتھ بآتس منز چھ بھگوان کرشنا بانسری وایان
تہ ورنداون سنئی گوپیکا ام کس راگس پیٹھ نژن
بیان کورمت۔۔

ਅੰਤਰਾ

[illegible]

Sthāvi

[illegible]

موسیقی

توبیہ چہا پے

پنڈت وشنو نارائن بھاتکھنڈے
 ین بنو بندوستان کلاسیکی
 موسیقی منار اشار نظام تیار۔ سہ
 اوس پیشہ لحاظ اکھ وکیل، تہ
 امس اوس واریاہ یادداشت تہ
 عقل۔ تمی کور موسیقارن ستر
 میلنہ تہ تمن نش کمپوزیشن
 جمع کرنہ خاطر پور ملک
 دور۔ واریاہ سختیو باوجود گر
 تمی واریاہ مختلف کمپوزیشن
 جمع تہ اشار مطابق کرن تم
 کریمک پستک مالیکا
 (شین حصن) منار
 دستاویز تیار۔

راگ یمنس منار بیچھوگروس پیٹھ بندش (کرامک
 (پستک مالیکا - حصہ

ستھایی

گرو بن کیسے گن گایے، گرو
 نا مانے توگن نہیں آئے
 گنیا مے وے گنی کھاوے

انترا

مانے تورضوے سبکو چرن
 گہے سارقان کی جب آوے

اچاپل تال

تین - تال

انترا

- ایس چہ کُنہ لفظک توسیع ظاہر کران۔
- چہ بندوستانی موسیقی بندس اشار نظامس منار سوارا پتر۔
 توسیع ظاہر کران۔

ستھایی

دھا دھن دھا	دھا دھن دھا	دھا تن تن تا	ادھن دھن دھا
		پی پی این ڈی	پی ڈی پی
		گو رو بی نا	کے اے ای - ایس ای
ایم آر ایم ایم	- - -	پی این ڈی پی	ایم -
جی یو این اے	وے اے	جی یو آر یو این اے اے اے	جی آر -
- جی اے اے			
جی آر جی ایم پی	ایس آر ایس	ایس ایس آر آر	جی ایم ایم
جی یو این این اے اے ای	- اے اے - وے اے	جی یو این ای ای وے اے این	- ایم ای وے - وی ای وے
پی پی - این	- ایم ڈی پی		
جی یو این ای - کے اے	- بی اے - وی ای		

- جی - آر	پی - پی - ایم		
- ٹی او - آر آئی	ایم اے اے - این ای		
	-		
ایس آر ایس	ایس ایس جی آر	جی پی ایس ڈی	آئی ایس ایس ایس
ایچ ای وے - ایس اے	سی ایچ آر این جی	جے اے - وی ای وے	- ایس اے بی اے کے او
-			
جی آر ایس ایس	- پی جی پی	این ڈی ایس ایس	این این ایم پی
اے سی ایچ پی اے اے ایل	- اے اے - وی اے	ڈی آئی - کے اے این اے	کے ای - جے اے بی
		ایس آر جی پی ڈی این	این ڈی پی ایم جی آر ایس ایس
		ایس	ایس یو آر - -
		ٹی اے -	ایل اے

گیونچ تکنیک

گامکاس چھ خاص سجاوٹ
یم موسیقار پڻی موسیقی زیاد
خوبصورت تہ اظہار بناونہ
خاطر استعمال چھ کران۔ نوٹ
چہ پچ چھ ماڈیولیت کرنہ یوان
روہ یا گلا ٹڈنگ سستی بیئیس
نوٹس پیٹھ۔

4

راگ کلیانی مژ چھ کیٹھہ آواز پڻی وارم ایس -
تم بوزو تہ ریاض کرو۔

ایس	آر	ایم	پی	ڈی	این	ایس
،	،	ایس	این	،	،	ایس
ڈی	ڈی	پی	آر	ایس	آر	جی
پی	ایم	جی	این	ایس	این	ایس
ایس	پی	ڈی	آر	ایس	آر	جی
این	ایم	جی	این	ایس	این	ایس
ایم	پی	ایس	این	آر	آر	جی
ایس	این	ایس	این	آر	آر	جی
ایم	پی	ایس	این	آر	آر	جی
ایم	جی	ایس	این	آر	آر	جی
این	ایم	پی	آر	جی	آر	ایس

1

ایس	آر	جی	ایم	پی	ڈی	این	ایس
،	،	،	،	،	،	،	،
ایم	جی	آر	ایس	این	ایس	آر	جی
ایس	این	ڈی	ایس	ایم	جی	آر	ایس

2

ایس	آر	جی	ایم	پی	ڈی	این	ایس
،	،	،	،	،	،	،	،
ایم	جی	آر	ایس	این	ایس	آر	جی
ایس	این	ڈی	ایس	ایم	جی	آر	ایس

3

ایس	آر	جی	ایم	پی	ڈی	این	ایس
،	،	،	،	،	،	،	،
ایم	جی	آر	ایس	این	ایس	آر	جی
ایس	این	ڈی	ایس	ایم	جی	آر	ایس
ایم	جی	آر	ایس	این	ایس	آر	جی
ایس	این	ڈی	ایس	ایم	جی	آر	ایس

